

**Industrielle muligheter
og
regionalt tankesett**

Mini-konferanse Troms 21. august 2013

siva.no Ole Andreas Schärer / Ulf Hustad

siva.no

SIVAs formål

Formål

SIVA er, gjennom sin eiendoms- og innovasjonsvirksomhet, statens virkemiddel for tilretteleggende eierskap og utvikling av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljøer i hele landet. SIVA har et særlig ansvar for å fremme vekstkraften i distriktene.

Hovedmål

SIVA skal utløse lønnsom næringsutvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer.

Delmål 1

SIVA skal gjennom sine eiendomsinvesteringer senke barrierer for etablering der markedsmekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekter.

Delmål 2

SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer, og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk.

St.mld 22 Verktøy for vekst

SIVA som tilretteleggende eier:

- “ Forsterket mandat som industriutvikler og store industrielle satsinger.
- “ Forsterke og konsolidere innovasjonsnettverket, internasjonalisering av innovasjonsnettverket
- “ Videreutvikle samarbeidet med fylkeskommunene, Innovasjon Norge og Forskningsrådet.

Om SIVA

SIVAs målområder;

- ” Nyskaping, kommersialisering
- ” Industriutvikling
- ” Distrikt - hele landet

SIVAs verktøy;

- ” Utviklingskompetanse
- ” Eiendomsinvesteringer
- ” Nettverket av innovasjonsselskaper
- ” Programmer

Fakta om SIVA SF

- ” Statsforetak eid av Nærings- og handelsdepartementet (NHD)
- ” Etablert i 1968
- ” Del av det statlige, næringsrettede virkemiddelapparatet
- ” Hovedkontor i Trondheim
- ” To hovedaktivitetsområder: **Eiendom og Innovasjon**
- ” 18 heleide datterselskaper
- ” Eierandeler i 131 innovasjons- og eiendomsselskaper
- ” Konsernets bokførte balanse er nær 3 milliarder kroner
- ” 85 prosent knyttet til eiendomsinvesteringer
- ” Samlet balanse i tilknyttede selskaper er ca 8 milliarder kroner
- ” Til sammen er det 1 500 medeiere i selskaper der SIVA-konsernet har investeringer

SIVAs økonomi

- ” Innskuddskapital (EK), generelt 815 MNOK
- ” Lån statskassen 700 MNOK
- ” Innskuddskapital (EK), Fornebu 362 MNOK
- ” Privat finansiering datterselskap 880 MNOK

Total balanse 3 000 MNOK

Total kapital (DS+TS) 8 000 MNOK

Omsetning 330 MNOK

Leieinntekter 200 MNOK

Programmidler 120 MNOK

Programmidler (inkubasjon, næringshager) 142 mill kr

Organisert etter formål

Skape og utvikle bedrifter og miljøer
Innovasjonsnettverket
Regionale, nasjonale og internasjonale
nettverk

Legge fysisk til rette for industri og
innovasjonsmiljøer
Investeringer og drift, verdiutvikling

Tilrettelegger
Nye satsinger
Synliggjøring og læring i
nettverk, marked og
samfunn

SIVA SF

SIVA Eiendom Holding AS

- Fysisk tilrettelegging for industri- og innovasjonsmiljø
- Investering og drift
- Verdiutvikling

Innovasjon

- Tilrettelegging for innovasjon
- Inkubatorene
- Innovasjonsnettverket
- Innovasjonsselskapene

Strategi og samfunnskontakt

- Initiell tilrettelegging
- Nye satsinger
- Myndighetskontakt
- Marked og samfunn

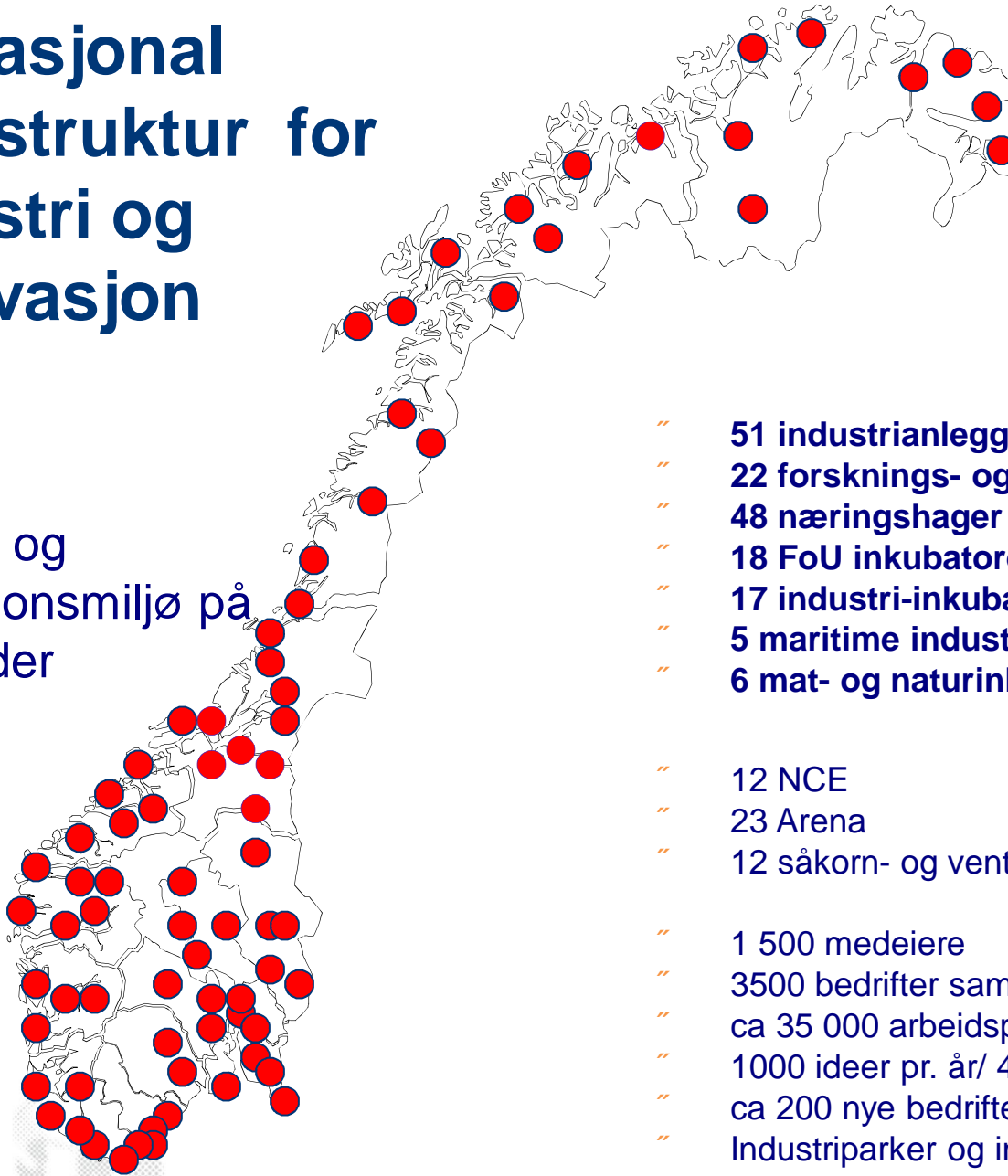

Hvordan vi jobber

En nasjonal infrastruktur for industri og innovasjon

Industri- og innovasjonsmiljø på 100 steder

- “ 51 industrianlegg
- “ 22 forsknings- og kunnskapsparker
- “ 48 næringshager
- “ 18 FoU inkubatorer
- “ 17 industri-inkubatorer
- “ 5 maritime industri-inkubatorer
- “ 6 mat- og naturinkubatorer

- “ 12 NCE
- “ 23 Arena
- “ 12 såkorn- og venturefond

- “ 1 500 medeiere
- “ 3500 bedrifter samlokalisert
- “ ca 35 000 arbeidsplasser
- “ 1000 ideer pr. år/ 400 bearbeides
- “ ca 200 nye bedrifter pr år
- “ Industriparker og innovasjonssentra i 6 land

Eiendomsvirksomheten

- “ Organisert under 100 % eid datter (SIVA Eiendom Holding AS)
- “ Innskutt egenkapital på 967,3 MNOK, hvorav 200 MNOK tilført i 2010
- “ Samlet bokført balanse på 3 000 MNOK
- “ Aksjer i 40 eiendomsselskaper
  - . 51 lokasjoner i Norge
  - . I konsernet ca 750 leieforhold, fordelt på et utbygd areal på ca 650 000 kvm
  - . Ca 65% av eiendomsportefølje i industrieiendom og ca 35% i kontoreiendom
- “ I 2011 investert ca 1,5 mrd NOK i konsernet, hvorav ca 220 MNOK investert i datterselskaper

SIVAs utvikling

” SIVAs utvikling 1998-2011:

” Færre ansatte

” Antall steder økt fra 35 til 100

” Antall selskaper økt fra 17 til 140 (eiendom og innovasjon)

” Balansen er økt fra 0,8 til 3 mrd kr

” Antall medeiere er økt fra 12 til ca 1 500

” Ekstern kapital til prosjektene (EK og lån) økt fra 0,5 til 6 mrd kr

” Antall programmer økt fra 1 til 6

” Antall prosjekter i utlandet: 10

SIVAs opprinnelse, 1968 Verdal

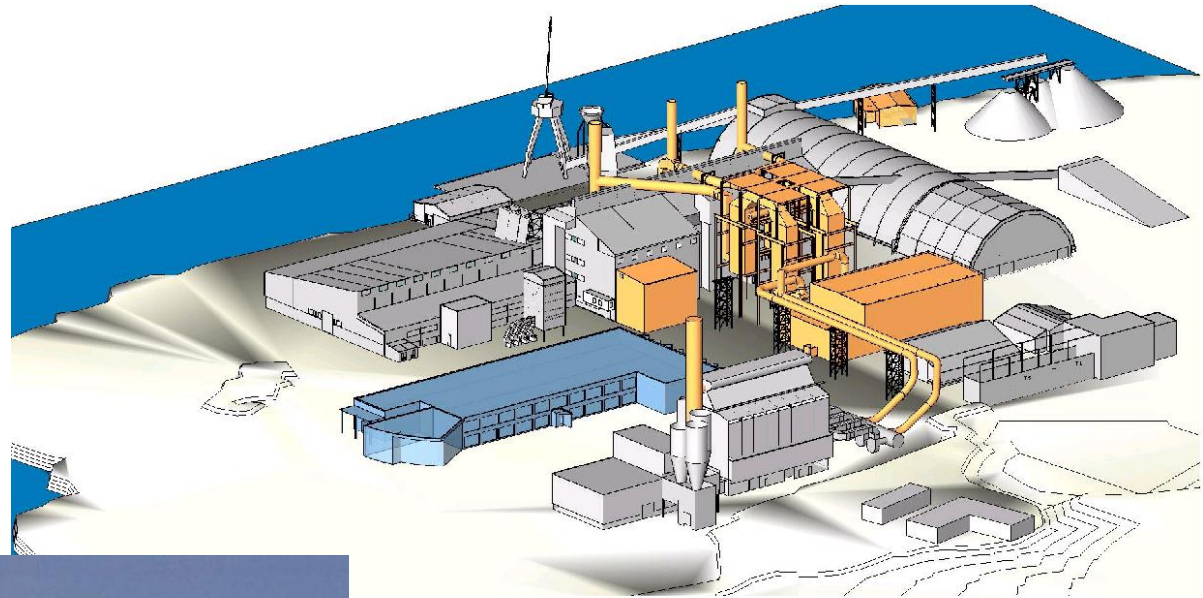
siva.no

Verdal i dag

- 140 bedrifter
- 3.200 arbeidsplasser
- SIVA Verdal AS

- Proneo
  - Industri-inkubator har skapt 50 nye bedrifter (2004-2009)
  - Førstelinjetjenester for kommunene
- Tindved næringshage
- Landbruksinkubator

Finnfjord

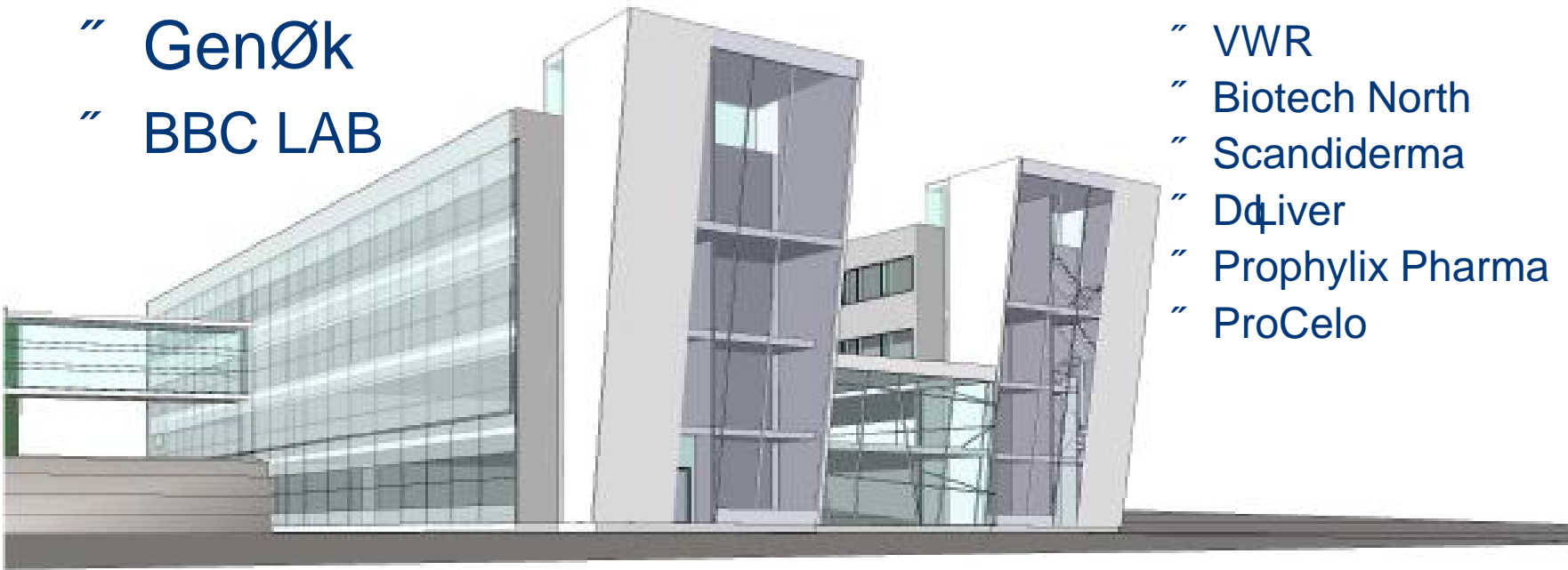
Forskningsparken i Tromsø

- 60 bedrifter
- Barents BioCenter åpnet i 2011
- Norinnova
  - FoU-inkubator har skapt ca 30 nye bedrifter, 350-400 høyteknologiske arbeidsplasser
  - TTO for Universitetet og UNN
  - Mat- og naturinkubator
- Norinnova Forvaltning (forvalter investeringer i fondene NorInnova Invest AS, Såkorn Invest Nord AS og Norinnova AS)
- NORUT – Northern Research Institutes (Tromsø, Narvik, Alta, Kirkenes)
- Industri-Biopark Tromsø – Kaldfjord. 50-70 nye høyteknologiske arbeidsplasser innen utvikling og produksjon av marine bioteknologiske produkter. SEH eier og ruster opp bygg for 50 mill kr.

Barents Bio Center (2011)

- ” UiT . Kjemi/Norstruct
- ” Norut
- ” Biotech Pharmacon
- ” GenØk
- ” BBC LAB

- ” Lytix Biopharma
- ” Orthogenics
- ” MabCent
- ” MarBank
- ” MarBio
- ” Havforsk
- ” VWR
- ” Biotech North
- ” Scandiderma
- ” Døiver
- ” Prophylis Pharma
- ” ProCelo

Barents Geocenter

12.500 m²

Institutt for Geologi
- SFF

Industri

Anvendt FoU

Nye utviklingsaktører
- Risiko-Kapital
- Klynge/nettverk

Tjenesteleverandører
- Design

Herøya Industripark

SIVA Lista Eiendom AS (100% SEH)

siva.no

Tjeldbergodden

siva.no

Industriparker og industriinkubatorer

Forskningsparker og inkubatorer

Kunnskapsparker og næringshager

siva.no

Utfordringer i industrien

Hvordan SIVA kan bidra til å utløse industrielle muligheter

SIVA utvikler og investerer i infrastruktur for nyskaping og industrialisering

- “ Framtidens industri handler om bedre ressursutnyttelse og mer bærekraftig produksjon
- “ Miljøtiltak blir bare effektive gjennom industrialisering
- “ Framtidens industri må til enhver tid ha den mest avanserte energi- og miljøteknologi for å være konkurransedyktig

Myter

1. Det moderne Norge trenger ikke industri
2. Vi mangler kapital
3. Vi mangler forskning og utvikling
4. Vi skal leve av kompetanse, ikke industri
5. Industri er ikke bærekraftig

Store industriprosjekter

” Karakteristikk ved prosjektene:

- . Utnyttelse av norske ressurser
- . Stort innovasjonsinnhold
- . Kunnskapsintensiv i områder der norsk kunnskap er i tet internasjonalt
- . Miljørobust, reduserer energiforbruk og utslipp ift dagens teknologi og produksjon globalt
- . Internasjonal konkurranse om prosjektene
- . Krever omfattende utvikling forut for investering
- . Krever omfattende investeringer

Utvikling av store industri-prosjekter

- . Utvikling og vurdering av komplekse forretningsmodeller
- . Etablering av finansieringsopplegg, avdekke finansieringsmuligheter i ulike faser
- . Mobilisere investeringspartnere
- . Verifisering av teknologier
- . Bearbeiding av alternativer rundt fysisk infrastruktur
- . Etablering av nettverk og kopling til FoU-miljø
- . Forankre prosjektene politisk og samfunnsmessig lokalt, regionalt og nasjonalt
- . Klarlegge forutsetninger for utslipps- og miljøforhold
- . Innhente nødvendige tillatelser for igangsetting
- . Sikre forutsetninger for leveranser av råmaterialer
- . Avklare markedsforutsetninger for sluttprodukt

Prosjektering og konstruksjon av store industriprosjekt

- ” Prosjektering av produksjonsanlegg
- ” Klargjøre tomteområder
- ” Oppføring av nødvendig bygningsmasse
- ” Etablering av produksjonsanlegg
- ” Etablere driftsorganisasjon
- ” Starte markeds- og salgsaktiviteter
- ” Deretter **driftsfase**, oppfølging så lenge man har eierskap til infrastrukturen

SIVAs arbeid krever

- “ Prosjektutvikling i egen organisasjon
- “ Innleie av ekstern kapasitet og kompetanse
- “ Investering i utviklingselskap

Hvor er etterspørselen og de største mulighetene i Norge fremover?

- ” Olje- og gass
- ” Maritim
- ” Havromsteknologi
- ” Fornybar energi
- ” Sjømat
- ” Marin bioteknologi
- ” Mineralindustri
- ” Materialteknologi

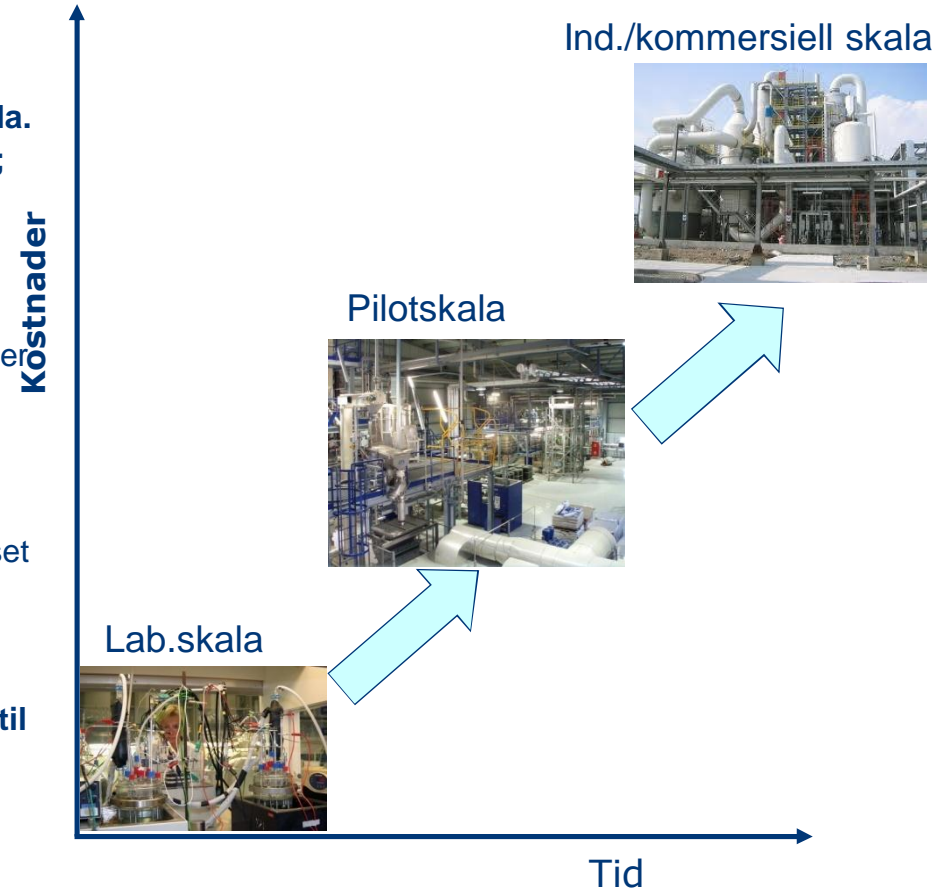
Pilotanlegg

(Test/demo/oppskalering)

Pilotarena Æ Motivasjon

- Et kritisk trinn i utviklingen og innovasjonsprosessen er når man skal ta ideen Æ ut av laboratoriet Æ og starte utvikling til kommersiell skala.
- “ I denne fasen, som kalles pilotfasen, Ænsker man Æ;
  - “ Fremskaffe designdata for storskala prosess/produksjon
  - “ Undersøke/studere det økonomiske fundamentet for en ny prosess
  - “ Produsere produkt for markedsundersøkelser
  - “ Undersøke HMS forhold ved prosesser . sikkerhet og miljøeffekter
  - “ Evaluere alternative prosesser, råvarer, produksjonsbetingelser
  - “ Undersøke ny og uprøvd teknologi i begrenset skala for Æ redusere økonomisk risiko
  - “ Etc, etc
- Uten en vellykket pilotfase vil ideen aldri kunne bli til en kommersiell virkelighet.

- “ Forskningsresultater i seg selv gir ikke svar på om man kan lage en konkurransedyktig industri
- “ Spesifikke virkemidler rettet inn mot pilotanlegg?
- “ Risikoen i slike investeringer er høy
- “ Krevende å utvikle inntektsmodeller for slike investeringer.

1: Åpen modell

- ” Generelt anlegg for uttesting og oppskalering av en produksjon.
- ” Bedrifter leier seg inn, benytter eget personell og bærer selv kostnadene for investeringer i spesialutstyr.
- ” Bedriftene kan søke om finansielle virkemidler fra NFR og IN (miljøteknologiordningen, IFU osv)
- ” Eier av bygg og infrastruktur forøvrig bærer en stor risiko, da det er vanskelig å predikere en jevn og langsiktig leie/inntektsstrøm.
- ” Case: BarentsBiosenter-Tromsø/Kaldfjord, Fiskaa- Elkem Nano/Microtekn - Horten, HiB Industri-lab

2: En-bedriftsmodell

- “ En norsk eller utenlands bedrift/gründer har et interessant lab-utviklet produkt for industrialisering.
- “ Som første byggetrinn bygges et begrenset oppskaleringsanlegg.
- “ Dersom uttestingen lykkes går dette anlegget inn som første byggetrinn i en større industriutbygging.
- “ IFU, miljøteknologiprogrammet osv. i IN må styrkes
- “ Case: Raufoss: Norsk Titan, Narvik-Måløy: kompositt

3: Institusjonell modell

- ” En sterk leietaker.
- ” Stor investering.
- ” Håndterbar risiko.
- ” Case: Ocean Space Center, SINTEF Marintek.

Pilotanlegg

- ” Horten
- ” Raufoss
- ” Tromsø
- ” Narvik
- ” Måløy
- ” Kristiansand/Eyde-nettverket
- ” Herøya
- ” Trondheim

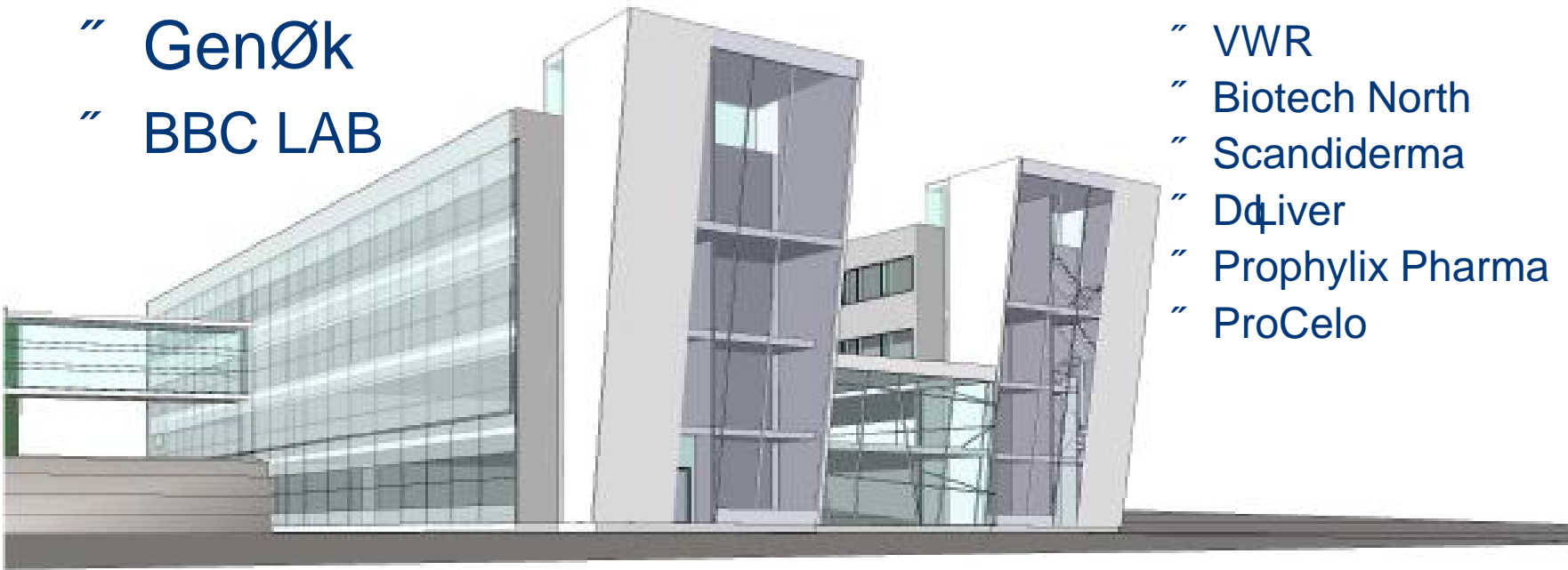
Testanlegg fullskala. Valsneset

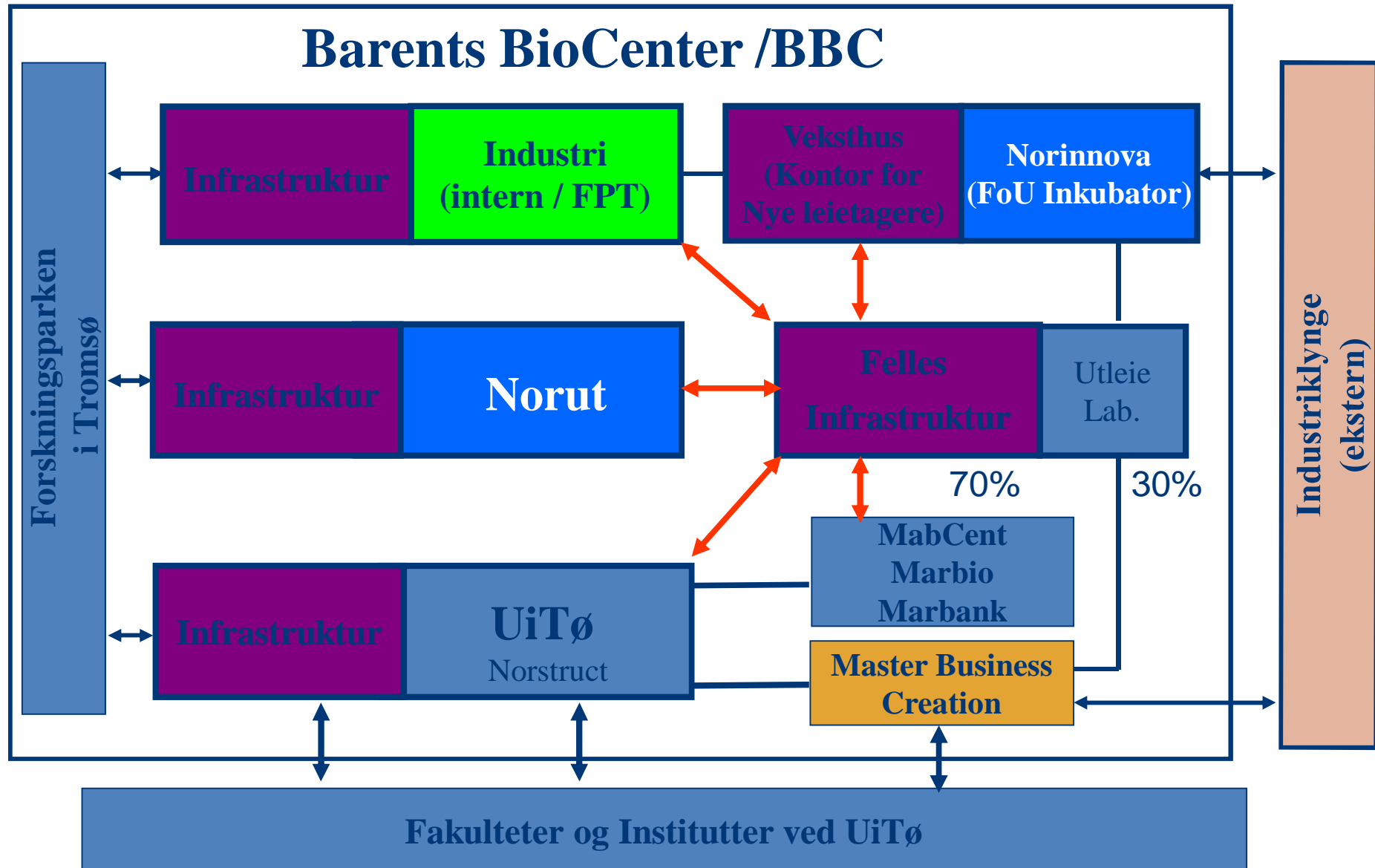
Barents Bio Center (2011)

- ” UiT . Kjemi/Norstruct
- ” Norut
- ” Biotech Pharmacon
- ” GenØk
- ” BBC LAB

- ” Lytix Biopharma
- ” Orthogenics
- ” MabCent
- ” MarBank
- ” MarBio
- ” Havforsk
- ” VWR
- ” Biotech North
- ” Scandiderma
- ” Døiver
- ” Prophylix Pharma
- ” ProCelo

Barents BioCenter /BBC

Men hva med uttesting av produksjon ?

- “ Bio-Industripark i Kaldfjord- Tromsø
- “ Samlokalisering bedrifter- Nofima
- “ Total investering 250 mill. kr.
- “ Nofima som leietager av piloteringsareal

Barents Geocenter

12.500 m²

Institutt for Geologi
- SFF

Industri

Anvendt FoU

Nye utviklingsaktører
- Risiko-Kapital
- Klynge/nettverk

Tjenesteleverandører
- Design

Herøya: Industriell kompetanse for fremtidsrettede næringer

UoH/
Teknologi

Den kompetanse som er utviklet til den tradisjonelle industriproduksjonen er ikke bundet, men har stor overføringsverdi til en rekke nye områder.

FoU

Denne kunnskapen kan ta oss videre inn i kunnskapssamfunnet.

Design

Ved å koble forskningsbasert kunnskapsutvikling med en mer erfaringsbasert og industribasert læring, kan vi få til gode innovasjoner.

Engineering

Prosesser for;

- Metaller
- Ammoniakk
- Petrokjemiske produkter
- Gjødsel
- etc

Produksjon

Nye kunnskapsbaserte næringer basert på;

- Miljøteknologi
- Lavutslippsprosesser
- Nye materialer /nanoteknologi
- 2. og 3. generasjons bioenergi

Hva skal til for at SIVA kan tilrettelegge

Tilgang egenkapital

- ” Mobilisere medeiere
- ” Forsterke innovasjonsselskapene

Fleksibilitet

- ” Oppdragsbrev

Evne til å ta risiko

- ” Avkastningskrav - ansvarlig lån

Virkemidler for øvrig - IN, NFR

SIVA vil utløse industrielle muligheter

- “ Kunnskap og kompetanse må være Norges sterkeste konkurransefortrinn
- “ Vi har fortsatt gode FoU-miljøer og industrikompetanse
- “ Vi har mange naturressurser
- “ **Vi må utvikle en strategi for industrialisering og investere litt av våre finansielle ressurser til å styrke norsk posisjon internasjonalt**

Furuflaten Næringspark AS

- “ Utvikle regional industri i Lyngenområdet gjennom aktiv bruk av eksisterende utviklingsmiljøer:
  - . Intek Lyngen AS   Industri-inkubator
  - . Interpolar AS   Treparts kommunesamarbeid
  - . Visit Lyngen AS   Opplevelser
  - . Halti NH AS   Fokus på gründere og bedrifter

- “ Felles forståelse av og utnyttelse av mulighetene som ligger i Furuflaten Næringspark som konsept
  - . Investeringsmidler fra Interpolar-fondet / Statsskog
  - . Fylkeskommunen / Kommunene (Gründertilskudd)
  - . Utviklingselskaper / Private midler